

הדיקטטורי של גמאל עבד אל נאצר למיצרים!

האמון בהם, היה הצבא הישראלי חלש ובלתי-מאורגן, חסר נשק או רוח-קרבית, מורכב ממהגרים שאינם יודעים, ואינם יכולים, ללחום. כיבוש ישראל יהיה עניין של מיצעד צבאי של 24 שעות — זאת הייתה הדעה הכללית הרחוחת בשורותינו. רק נפתור סופית את בעיית הסואץ, נתפנה למיצעד זה.

כמובן, האמנתי לחבורות ולדו"חיים אמונה מלאה. כי לא היה לי כל מקור אחר לשאוב ממנו ידיעות מוסמכות יותר. כמוכן, ידעתי כי קוג' ישראל משרד בערבית, אולם הרדיו של היחידה היה בחדר האוכל של הקצינים, ואיש לא העז לפתוח איתו בקביעות על שידורים אלה. לפעמים, כאשר היינו תופסים שידור כזה, היה משמש לנו כנושא ללעג.

נקח למשל את אותה פעולה נגד משלטי הסכחה שלנו. מתוך הדו"חיים ומתוך ידיעות מהמפקדה, ידעתי כי קבוצה של ישראלים נכנסו לתוך האזור המפורז והקימה שם אהלים. שלחנו נגדה יחידה קטנה שלנו, שהרגה כמה מהם. ואז הישראלים התקיפו, בכוח יל חסיבה שלמה. רדיו קהיר הודיע כי היו לישראלים 200 הרוגים ושהם הובסו. ואילו במחנות הצבא המצרי בסיני וברצועת עזה, ידענו כי החסיבה הישראלית, שסבלה אבידות קשות, חיסלה את כל הכוח שהחזיק בסכחה, וכי לא נלקח אף שבוי אחד. תארו לעצמכם כמה הייתי מופתע, כנפלי בשבי, לגלות כי באותה פשיטה שבה הצבא הישראלי קרוב ל-60 מצרים, כולל כמה קצינים.

דוגמה אחרת היא שידורי רדיו קהיר על מהלך הקרבות במערב המיתלה. ידענו כי צנחנים ישראליים צנחו במערב המיתלה, עמוק מאד בעורף המערך שלנו בסיני. וכאשר שידר הרדיו כי הכוח הזה חוסל כליל, ושלא נשאר ממנו איש, האמנו לו. ואילו השבוע פגשתי בתל-אביב קצין אחד מאותה יחידת צנחנים, מיצא משם בריא ושלם. הוא סיפר לי כי רבים מאלה שהושמדו על-ידי רדיו קהיר חזרו מנצחים מהקרב.

★ ★ ★

נלחמתי עד הסוף

הקרבות בגיזרה שלנו של החזית, החלו כעבור יומיים. פקדתי על פלוגת רגלים בגדוד הפלסטינאי ה-44, של הרדיבייה השמינית. מטה הדיביזיה היה באח"י וניגוס ואני עם פלוגתי, תפסתי משלט בקרב העיר.

כמה חודשים לפני כן, ביקר אצלנו גמאל עבד אל-נאצר עצמו, והוא נשא נאום מלהיב על האומה הערבית המתאחדת ומחשלת את כוחה כדי לשחרר את ארץ הקודש מהציונים. היה זה מאורע גדול, ביוזם לאור העובדה כי זה מקרוב הושלמו האימונים של היחידות הפלסטיניות. על כן, לא היה קץ להפתעתנו, כאשר אותה צבא ישראלי, שהיינו צריכים לחסלו תוך 24 שעות, קם והיכה אותנו.

כבר ביום הראשון של ההתקפה, נותק הקשר ביני לבין מפקדת הגדוד שלי. שמעתי אחר-כך כי הם קיבלו הוראה לסגת. אני, על כל פנים, לא שמעתי על כך, ואיש לא טרח להעביר לי את הידיעה. נלחמתי עם פלוגתי, עכשיו, אחרי שזה נגמר, אני יכול לומר במצפון שקט כי מילאתי את חובתי כקצין וכמפקד, ועמדתי עם אנשי מול ההסתערות הכבדות. מתוך 125 איש שהיו בפלוגתי, נהרגו 80.

הבינותי כי מצבי מיואש, אלה מבין חיילי הפלוגה שלא נפגעו, החליטו להסתלק. הם פלסטינים, תושבי האזור, ולא היתה להם כל בעיה לפשוט את מדיהם ולשוב אל בתיהם. מסכיבי נשאר רק קומץ קטן של אנשים. הורעתי להם כי ניסו עד לרפיה, לתפוס עמדות חדשות, עם יחידה אחרת. אולם משבאם לרפיה, ראינו כי גם שם נפרצה ההגנה המצרית. החלטתי להמשיך ולסגת עד לאל-עריש. שם, חשבתי, אמצא כוחות גדולים של הצבא המצרי. שהרי אל-עריש היא הבסיס העיקרי בכל סיני.

ירדתי לחוף רפיה והמשכתי לאורך הוונות, בכיוון לאל-עריש. שלושה ימים הלכתי ברגל, ללא אוכל. ביום השלישי, ראיתי קבוצת בדואים מתקרבת אלי. כל אנשיה היו מזויינים. נפנפתי להם בידים בשמחה, כי סוף-סוף מצאתי מי שיעזור לי. אבל אותם ערבים חשבו על דברים אחרים לגמרי. במקום להגיש לי עזרה, ציוו עלי למסור את נשקי ולהתפטר.

אימתי עליהם, התחנתי בפניהם, הבסחתי להם פרס אם רק יביאו אותי לאל-עריש. לשוא התפשטתי, הם השאירו אותי בתחתונים וגופיה והסתלקו. כשלבי מתפוצץ בקרבי, המשכתי דרומה — לאל-עריש. ההליכה היתה איטית ומפרכת, השמש הייתה על ראשי. פי היה יבש, בטני צמוק ועם כל צעד הרגשתי את כוחותי אופסים. נפלתי, קמתי, שום נפלתי ושוב צעדתי קדימה. עד אשר נפלתי ולא יכולתי לקום יותר.

התעוררתי לשמע קולות זרים סביבי. פטרול ישראלי מצא אותי ועתה התכוּפף עלי סמל וניסה לערר אותי. התפלאתי שאני עוד חי. הסמל לקח אותי בגיס — לכיוון אל-עריש! הבינותי כי הצבא המצרי התמוטט לגמרי.

במחנה שלנו לשעבר, הצגתי את עצמי בפני רביסרן ישראלי. הוא ציווה להביא לי מדים ואוכל. הייתי שבוי.

★ ★ ★

טיול בגליל

בשנים האחרונות, התעניינתי במיוחד בפסיכולוגיה, והייתי לומד את הנושא הזה בהתכתבות. כאשר חלף ההלם הראשון של נפילתי בשבי, התחילה לסקרן אותי השאלה הפסיכולוגית הגדולה ששמה ישראל. משך שנים, האמנתי אמונה שלמה כי זהו חלום-בלהות, שייעלם ברגע שהעם הערבי יתעורר. והנה, הייתי אני שבוי בידי אותה מציאות בלתי מציאותית, ואתי מאות ואלפים חיילים מצרים אחרים. מה פשר החידה?

התעניינתי בכל דבר שראיתי סביבי. שוחחתי ארוכות עם הסמל הישראלי ששמר עלי מכלאתנו וניצלתי כל הזדמנות ללמוד ולהשמע דברים חדשים על ישראל. בעיני חברי למכלאה, לא מצא הדבר חן. אבל לי לא היה איכפת. הם קראו לי "בוגד!" או "אנגלי!" אבל אני לא שמתי לזה לב. פעם מישהו אמר לי: "אם היית באזור הסואץ כשהאנגלים הוצרפתים נחתו, היית בודאי מצטרף אליהם."

בוקר אחד, נקראתי אל משרדו של מפקד המחנה. שם הוצע לי לצאת לטיול בישראל. קשה לי לתאר את הרגשותי, כאשר מצאתי את עצמי במכונית פרטית, בחברת רביסרן ישראלי, משוחח בנחת, רואה את פני אותו אויב שבה הרביתי לקרוא עליו בחבורות ובדו"חיים. והנה, היו אלה פנים אחרות לגמרי מאשר תיאורי לעצמי.

סעדנו את ארוחת הצהרים בקיבוץ עברון, בגליל. שאלתי שאלות בלי סוף; כל דבר עניין אותי. לבסוף, עם ערב, שאל מלחי אם יש משהו או מישהו מיוחד שאני רוצה לראות. עניתי שכן; ברצוני לראות את אנשי האוניה בת-גלים, אשר ידעתי כי ישבו בשבי המצרי במשך זמן רב.

נסענו לחיפה ושם הציגו לפני כחור שחרחר אחד. אמרו לי כי היה בין אנשי הצוות וכי אני גידל זקן שחור גדול.

ביקשתי ממנו לספר לי על מעצרו במצרים. הוא אמר כי בתקופה הראשונה, היה היחס אליו ואל חבריו קשה מאד. הוא הוכה ועונה ורק לאחר שהועבר לבית-סוהר בקהיר, שופר

התבוסה המצרית בסיני הבהירה לקצינים רבים את האמת על מדיניותו של גמאל עבד אל-נאצר. קצינים וחיילים רבים שנשבו, ונתקלו ביחס אנושי מצד ישראל, ערכו לעצמם חשבון נפש, אך רק נאדא הרחיק לכת עד כדי לבקש מקלט בישראל.

היחס. התרשמתי מאד מנימת דיבורו, מההעדר המוחלט של כל שינאה עיוורת. ערכתי גם השוואה בין היחס שהוא זכה לו במצרים לבין זה שאני זכיתי לו בשבי ישראל. כאשר חזרתי למחנה, הייתי מלא הרהורים.

השעה הייתה כבר 12 בלילה. עד כה, לא נעדר קצין מצרי לזמן כה ארוך ממכלאתו; אולם לפני שיכולתי לשוב למכלאה, עברו עוד למעלה משעתיים. כאשר חזרתי, סוף-סוף, הרגשתי באווירה מחושמלת.

למחרת, הבחנתי בהרם מוחלט נגדי. בכל הזדמנות, דחפו אותי, קיללו אותי, ירקו בפני. ואז אחד הקצינים, ידד אישי, סיפר לי מה קרה: בהעדרי, נערך משפטי-שדה בו הואשמתי בכגייה במולדת, ובשיתוף פעולה עם האויב. פסק-הדין: מוות.

★ ★ ★

מי חילל את כבוד הצבא?

איזו אירוניה! הם האשימו אותי בהפרת משמעת הצבא המצרי ובהשפלת כבודו. הפרת משמעת... באיזו רשות יכלו להאשים אותי בהפרת משמעת — הם, שכבר לא היתה להם כל דמות של אנשי צבא, ושהפכו לאספסוף? חייל לפחות מתגלח כל בוקר, מצחצח את נעליו, שומר על נקייו ועל הופעה אישית נאה. ואילו הם נראו כעדר צאן, לא התגלחו, לא התנקו, לא ציחצחו נעלים.

הפרת משמעת! השפלת כבוד הצבא! הרי המשמעת והכבוד הצבאי האלמנטרי אומרים כי צבא נסוג חייב לחבל במיתקניו, להרוס את מחסניו, לשרוף את ריכוזי הדלק שלו, כדי שלא יפלו בידי האויב. האם הם עשו משהו כזה? לא!

כאשר נפלתי בשבי, היה זה אחרי שנלחמתי ושנאני נהרגו או נסוגו. מכל יתר הקצינים של הגדוד שלי, לא נתפס אף אחד. האם מפני שנלחמו ביתר עוז ממני? לא! הם רק מיהרו לברוח לפני שבאו הישראלים!

אותי תפסו הישראלים ללא תפיסה אישית. גם לפני שהבדואים שדדו אותי, לא היה עמי אלא נשקי וחליפתי. ואילו אותם האדונים שישבו במכלאתי, ושידדו אותי למוות על חילול כבוד הצבא המצרי, הם באו למחנה השבויים עם מזוודות מלאות בגדים ותפצים אישיים. הם ארוזו את תפציהם והתיישבו בפתחי הבונקרים או המשרדים שלהם, וחיכו שהצבא הישראלי יופיע ויקח אותם בשבי.

והם האשימו אותי ומצאו אותי חייב!

★ ★ ★

עם גמאל — אין שלום

רבינותי כי הם פחדו מפני מה שמחכה להם בשוכם למצרים. הם ידעו כי יצטרכו ללעמד בסני ועדת-חקירה צבאית, שתדון את מעשיהם ואת נפילתם בשבי. והם חיפשו בקדחתנות הוכחה שתראה כי היו קצינים טובים, פטריוטים טובים, אוהבי עבד אל-נאצר טובים.

והם פחדו כי כשעיר לעזאזל. כאשר דנו אותי למוות, רצו להוכיח לאדוניהם בקהיר כי הם נשארו נאמנים גם בהיותם בשבי, וכי שמרו על גחלת השנאה לאויב ולא הרשו לאף אחד להיטמא במגע עם האויב. אז נגמלה בי ההחלטה לא לשוב למצרים, לא לשוב למשטר שהפך את הקצונה המצרית לאוסף כזה של מוג'ילים, אשר שוב אינם מעזים לומר את דעתם והפוזחים מכל צל.

אחרי יצוא כל הקצינים האחרים לטוילים בישראל. אין לי כל ספק שגם הם התרשמו ממה שראו באותה המידה שאני התרשמתי. אני יודע כי כל אמונות-הכזב שלהם, כל מושגיהם המסולפים עליה, עורערו עד היסוד. אבל בשוכם למחנה, היו מיד פותחים במסע השמצה על כל מה שראו. כנראה כאילו ביקשו, על-ידי גידופיהם ולעגם, להוכיח מעל לכל ספק כי לא נוגעו על-ידי האמת שראו. הם סיפרו על הרעב, העוני והסבל שראו ברחובות ישראל; אפילו האוכל שהוגש להם בטויל לא היה טוב, טעמו. אנחנו עוד נחזור, נשבעו אחד לשני, ונחטל את המדינה העלובה הזאת!

אבל הם ידעו כמה שיקרו לעצמם. אני בטוח שרבים מהם היו רוצים לעשות את אשר עשיתי אני. אולם לכולם יש הורים, בנים, נשים ובני-משפחה במצרים. אם היו נשארים בישראל, או עוברים לארץ אחרת כדי ללחום במשטר של גמאל עבד אל-נאצר, היו משפחותיהם סובלות קשות.

עתה, לא נשאר לי אלא לקחת שאוכל להצטרף למשפחת אמי באנגליה, או להשתקע בארץ אחרת, ולהמשיך את מאבקי נגד המשטר שהמיט אסון על מצרים ועל המזרח התיכון כולו.

כי גמאל עבד אל-נאצר נשבע ברוב התפארות כי הוא יחטל את ישראל. הוא יראה את עצמו מחוייב למלא את הבטחתו, יהיה המחיר אשר יהיה. וכל עוד גמאל עבד אל-נאצר שליטה של מצרים, לא יתכן השלום — והשלום נחוץ למצרים בדיוק באותה המידה שהוא נחוץ לישראל.